

Едиција ЗА СВА ВРЕМЕНА

Маргарет Мичел, СУТРА ЈЕ НОВИ ДАН

Натанијел Хоторн, СКЕРЛЕТНО СЛОВО

Штефан Цвајг, НЕСТРПЉИВО СРЦЕ

Фјодор Достојевски, КОЦКАР

Вилијам Шекспир, ХАМЛЕТ

Вилијам Шекспир, РОМЕО И ЈУЛИЈА

Чарлс Дикенс, ТЕШКА ВРЕМЕНА

Иво Андрић, НА ДРИНИ ЋУПРИЈА

Борис Пастернак, ДОКТОР ЖИВАГО

Вирџинија Вулф, ГОСПОЂА ДАЛОВЕЈ

Вирџинија Вулф, ТАЛАСИ

Фјодор Достојевски, БЕЛЕ НОЋИ / ЈАДНИ ЉУДИ

Фјодор Достојевски, ЗАПИСИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

Синклер Луис, ДОДСВОРТ

Џон Клеланд, ФАНИ ХИЛ

Томас Харди, ПОВРАТАК ИЗ ТУЋИНЕ

Александар Пушкин, ПИКОВА ДАМА / КАПЕТАНОВА КЋИ

АНТОН
ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ

УЈКА ВАЊА

■

ГАЛЕБ

■

ТРИ СЕСТРЕ

Превео с руског
Кирил Тарановски

■■■ Laguna ■■■

Наслов оригинала

Антѡн Пáвлович Чéхов

Дядя Ваня

Чайка

Три сёстры

Translation copyright © српског издања 2026, ЛАГУНА

УЈКА ВАЊА

■

ГАЛЕБ

■

ТРИ СЕСТРЕ

Садржај

Ујка Вања	9
Галеб	81
Три сестре.	159
О аутору.	253

УЈКА ВАЊА

Сцене из живота на селу у четири чина

ЛИЦА:

Серебрјаков, Александар Владимирович, професор универзитета у пензији

Јелена Андрејевна, његова жена, 27 година

Софија Александровна (Соња), његова кћи из првог брака

Војницка, Марија Васиљевна, удовица тајног саветника, мати прве професорове жене

Војницки, Иван Пејирович, њен син

Асїров, Михаило Љвович, лекар

Телеїн, Иља Иљич, пропали спахија

Марина, стара дадиља

Један радник

Радња се догађа на имању Серебрјакова.

ПРВИ ЧИН

Парк. Види се део куће с терасом. У алеји, испод старог јаблана – сто, постављен за чај. Клуње, столице; на једној клуњи лежи јакмара. Недалеко од стола – љубавица. Три саја после јодне. Облачно. Марина, болешљива, шрома сарица, седи јоред самовара и јлетје чаруу. Астров се шетја у близини.

МАРИНА (*сија чај у чашу*): Изволи, роде.

АСТРОВ (*нерадо узима чашу*): Нешто ми се не пије.

МАРИНА: Хоћеш ли ракијце?

АСТРОВ: Не. Не пијем ракију сваки дан. А и врућина је.

Пауза.

Је ли, дадо, колико има откад се познајемо?

МАРИНА (*мисли се*): Колико? Чекај да се сетим. Ти си дошао овамо, у овај крај... кад оно беше?... Још је била жива Вера Павловна, Соњина мајка. Док је она била жива, ти си две зиме долазио к нама... Значи

да је прошло једанаест година. (*Мисли се.*) А можда и више...

АСТРОВ: Јесам ли се отад много променио?

МАРИНА: Много. Онда си био млад, леп, а сада си остарео. А и ниси више онако леп. И још нешто, пијеш ракију.

АСТРОВ: Тако је... За десет година постао сам сасвим други човек. А шта је томе узрок? Преморио сам се, дадо. Од јутра до мрака стално на ногама, никад одмора, а ноћу... лежим испод ћебета и само стрепим да ме не позову неком болеснику. За све ово време откад се познајемо, нисам имао ниједан слободан дан. Како да човек не остари? А и сам по себи... живот је досадан, глуп, прљав... Такав живот упропашћује човека. Около... сами особењаци; а кад проживиш с њима две-три године, и сам, мало-помало, сасвим неприметно, постанеш особењак. То је неизбежна судбина. (*Усукује своје гуњачке дркове.*) Гле, колико су ми дркови порасли... Смешни дркови. Постао сам особењак, дадо... Оно, истина, још нисам заглупео, хвала богу, мозак ми је још читав, али су ми осећања некако отупела. Ништа не желим, ништа ми није потребно, никога не волим... Ето, тебе само волим. (*Људи је у косу.*) У детињству сам имао дадиљу баш као што си ти.

МАРИНА: Јеси ли, болан, гладан?

АСТРОВ: Нисам. О великом посту, треће недеље, пошао сам у Малицко због епидемије... Пегавац... По кућама људи леже све по земљи... Прљавштина, смрад, дим, телац на поду, заједно с болесницима... А и прасад такође ту... Радио сам цео дан, нисам ни сео, ништа нисам окусио, а кад сам дошао кући, не дају ми да

се одморим... донели скретничара с пруге; метнем га на сто да га оперишем, а он ни пет ни шест... умре под хлороформом. И баш онда кад није било потребно, пробудише се у мени осећања, поче савест да ме гризе, као да сам га намерно убио... Седнем ја, затворим очи, ево овако, и мислим: они који буду живели кроз сто-двеста година после нас и којима ми сада крчимо пут, хоће ли нас поменути којом добром речју? Дадо, је ли да ће нас заборавити?

МАРИНА: Људи ће заборавити, али бог неће.

АСТРОВ: Баш ти хвала. То си добро рекла.

Улази Војници.

ВОЈНИЦКИ (*излази из куће; он се наспавао после доручка и има дунован изјлед; сега на клују, намешта своју елејантну машину*): Да...

Пауза.

Да...

АСТРОВ: Јеси ли се наспавао?

ВОЈНИЦКИ: Јесам... Исувише. (*Зева.*) Откако су овде професор и његова жена, живот је изашао из обичног колосека... Спавам кад није време за то, за доручком и ручком једем нека чудна јела, пијем разна вина... а све то није здраво! Пре нисам имао ни тренутка слободног времена, радили смо и Соња и ја, и још како радили, а сада ради само Соња, а ја спавам, једем, пијем... Не ваља!

МАРИНА (*вриши љавом*): Зар је то неки ред! Професор устаје у дванаест, а самовар ври још од изјутра, све

чека на њега. Кад они нису били овде, увек смо ручавали после дванаест сати, као цео свет, а сад после шест. Ноћу професор чита и пише, и тек одједном у један сат или у два... звонце... Шта желите, господине? Чаја! Сад због њега буди млађе, спремај самовар... Зар је то неки ред!

АСТРОВ: Хоће ли они још дуго остати овде?

ВОЈНИЦКИ (*звижди*): Сто година. Професор је одлучио да се пресели овамо.

МАРИНА: Ето и сад. Самовар је већ два сата на столу, а они отишли у шетњу.

ВОЈНИЦКИ: Ево их, долазе... Не узбуђуј се.

Чују се њасови; из дубине њарка, враћајући се из шетње, долазе: Серебрјаков, Јелена Андрејевна, Соња и Телејин.

СЕРЕБРЈАКОВ: Красно, красно... Диван поглед.

ТЕЛЕГИН: Изванредан, ваше превасходство.

СОЊА: Сутра ћемо у шуму, тата. Хоћеш ли?

ВОЈНИЦКИ: Господо, изволите чаја!

СЕРЕБРЈАКОВ: Пријатељи моји, пошаљите ми у кабинет, будите тако добри! Данас још нешто треба да свршим.

СОЊА: У шуми ће ти се зацело свидети...

Јелена Андрејевна, Серебрјаков и Соња одлазе у кућу; Телејин њрилази њиолу и сега њоред Марине.

ВОЈНИЦКИ: Врућина, запара, а наш велики научник у мантилу, с каљачама, с кишобраном и рукавицама.

АСТРОВ: Чува се човек.

ВОЈНИЦКИ: А како је лепа! Како је лепа! У животу ни-сам видео лепше жене.

ТЕЛЕГИН: И кад идем пољем, Марина Тимофејевна, и кад се шетам по сеновитом парку и кад гледам овај сто, ја осећам неисказано блаженство! Време је дивно, птице певају, ми сви живимо у миру и слози... шта нам још треба? (*Узимајући од Марине чашу.*) Најлепша хвала!

ВОЈНИЦКИ (*као да сања*): А очи... Дивна жена!

АСТРОВ: Хајде причај штогод, Иване Петровичу.

ВОЈНИЦКИ (*уморно*): Шта да ти причам?

АСТРОВ: Има ли каквих новости?

ВОЈНИЦКИ: Нема ништа. Све је старо. Ја сам онај исти који сам и био, можда сам постао гори, јер сам се проленио и само гунђам као стари вештац. Моја стара чавка, таман, још увек дунца о женској еманципацији; једним оком гледа у гроб, а другим тражи у својим паметним књигама зору новог живота.

АСТРОВ: А професор?

ВОЈНИЦКИ: А професор, као и пре, од јутра до дубоке ноћи седи у свом кабинету и пише. „Напрегнувши мозак, намрштивши чело, ми оде пишемо смело. Ал’ на целом свету нико није луд да хвали наш труд!“ Јадна хартија! Боље би било да напише своју ауто-биографију. Какав захвалан сиже! Професор универзитета у пензији, разумеш ли, стари себичњак, учена крнтија... Гихт, реуматизам, мигрена, од људоморе и зависти отекла му јетра... Живи ова крнтија на имању своје прве жене, живи хтео – не хтео, зато што нема пара да живи у граду. Вечито се вајка како је несрећан, иако је, у ствари, необично срећан. (*Нервозно.*) Помисли само, каква срећа! – Син обичног

црквењака, богослов, стекао све научне степене, добио катедру, постао „његово превасходство“, сенаторов зет и тако даље и тако даље. Све то, уосталом, није важно. Али узми ово. Човек пуних двадесет пет година предаје и пише о уметности, а нимало не разуме уметност. Двадесет пет година прежива туђе мисли о реализму, натурализму и осталим глупостима; двадесет пет година предаје и пише о стварима које су паметним људима одавно познате, а глупаке не интересују, дакле, двадесет пет година млати празну сламу. И уз то каква уображеност! Какве претензије! Отишао је у пензију, и сад за њега нико под милим богом не зна, потпуно је непознат; то значи да је двадесет пет година заузимао туђе место. А погледај га: хода као полубог!

АСТРОВ: Рекао бих да му ти завидиш.

ВОЈНИЦКИ: Да, завидим му! А тек каквог успеха има код жена! Ниједан донжуан није имао такав потпун успех! Његова прва жена, моја сестра, дивно, благо створење, чиста као ово плаво небо, племенита, великодушна, жена која је имала више обожавалаца него он ученика, волела га је тако како само могу волети чисти анђели створове исто тако чисте и дивне као што су они сами. Моја мати, његова ташта, још и сад га обожава, још и сад јој он улива страхопоштовање. Његова друга жена, лепотица, интелигентно створење... ви сте је малочас видели... пошла је за њега кад је већ био стар, дала му је своју младост, лепоту, слободу, свој сјај. Зашто? Због чега?

АСТРОВ: Је ли она верна професору?

ВОЈНИЦКИ: Јесте, нажалост.

АСТРОВ: Зашто нажалост?

ВОЈНИЦКИ: Зато што је та верност неприродна и извештачена од почетка до краја. У њој је много реторике, али нема логике. Изневерити старог мужа кога не можеш поднети, то је неморално; а старати се да у себи угушиш своју јадну младост и живо осећање, то није неморално.

ТЕЛЕГИН (*илачним ѿласом*): Вања, ја не волим кад ти тако говориш. Како ти тако... Ко изневерава жену или мужа, тај је непоуздан човек, тај може и отаџбину издати!

ВОЈНИЦКИ (*јеѿко*): Шта трућаш, Обландо!

ТЕЛЕГИН: Допусти, Вања. Моја жена је сутрадан после венчања, због моје неугледне спољашњости, побегла од мене с човеком кога је волела. Али ја нисам погазио дату реч. Ја је још једнако волим и веран сам јој, помажем је колико могу, потрошио сам своје имање на васпитавање дечице коју је родила с човеком кога је волела. Срећу сам изгубио, али ми је остао понос. А она? Младост је већ прошла, лепота је, под утицајем природних закона, увенула, човек кога је волела... умро је... Шта јој је онда остало?

Улазе Соња и Јелена Андрејевна; мало доцније улази Марија Васиљевна с књиѿом; она сега и чииа; дају јој чаја, она ѿије не ѿледајући.

СОЊА (*брзо, дадиљи*): Дадо, тамо су дошли неки сељаци. Иди, поразговарај с њима, а чај ћу ја сама... (*Сииа чај.*)

Дадиља одлази. Јелена Андрејевна узима своју шољу и ѿије седећи у љуљашици.

АСТРОВ (*Јелени Андрејевној*): Дошао сам због вашег мужа. Писали сте ми да је врло болестан, реуматизам и још нешто, кад оно, он здрав-здравцит.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Синоћ је био нерасположен, жалио се да га боле ноге, а данас му је добро...

АСТРОВ: А ја сам наврат-нанос јурио тридесет врста. Али... не мари ништа, није ми први пут. Зато ћу остати код вас до сутра и бар ћу се насавати *quantum satis*.

СОЊА: Сјајно! Права је реткост да ви ноћите код нас. Сигурно нисте ручали?

АСТРОВ: Не, нисам.

СОЊА: Баш добро, ручаћете код нас. Ми сад ручамо после шест. (*Пије.*) Чај је хладан.

ТЕЛЕГИН: У самовару се већ знатно смањила температура.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ништа, Иване Ивановичу, попићемо и хладан чај.

ТЕЛЕГИН: Извините... Ја нисам Иван Иванович, него Иља Иљич... Иља Иљич Телегин или, као што ме неки зову због рошава лица, Обланда. Ја сам у своје време крстио Соњицу, и његово превасходство, ваш муж, познаје ме врло добро. Ја сад живим код вас, на овом имању... Ако сте изволели приметити, ја сваки дан ручам с вама...

СОЊА: Иља Иљич је наш помагач, наша десна рука. (*Нежно.*) Дајте, куме, да вам још сипам.

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА: Ах!

СОЊА: Шта вам је, бако?

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА: Заборавила сам да кажем Александру... потпуно сам излапела... данас сам добила писмо из Харкова од Павла Алексејевича... Послао је своју нову брошуру...

АСТРОВ: Је ли занимљива?

МАРИЈА АЛЕКСЕЈЕВНА: Занимљива је; али некако необична. Побија оно што је пре седам година сам бранио. То је страшно!

ВОЈНИЦКИ: Нема ту ничег страшног. Мамап, пијте чај.

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА: Али ја хоћу да причам!

ВОЈНИЦКИ: Али ми већ педесет година само причамо, и причамо, и читамо брошуре. Време је већ да престанемо.

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА: Не знам зашто, али теби је непријатно да слушаш кад ја говорим. Опрости, Жане, али ове последње године ти си се толико изменио да те апсолутно не могу познати... Ти си био човек с одређеним схватањима, светла личност...

ВОЈНИЦКИ: О, да! Ја сам био светла личност од које нико није добијао светлости...

Пауза.

Ја сам био светла личност! Нема заједљивијег вица! Сад ми је четрдесет седам година. Све до лане и ја сам се, као и ви, трудио да замаглим свој поглед том вашом схоластиком да не бих видео прави живот, и мислио сам да добро чиним. А сад, кад бисте само знали! Ноћима не спавам од једа, од беса што сам тако глупо пропустио оно време када сам могао имати све оно што ми сада ускраћује моја старост!

СОЊА: Ујка Вања, то је досадно!

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА (*сину*): Ти као да због нечег оптужујеш своја ранија убеђења... Али нису крива та убеђења, него ти сам. Ти си заборављао да убеђења

сама по себи нису ништа, мртво слово на папиру...

Требало је радити...

ВОЈНИЦКИ: Радити? Не може свако да буде писаћи perpetuum mobile као ваш хер професор...

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА: Шта хоћеш тиме да кажеш?

СОЊА (*преклињући*): Бако! Ујка Вања! Преклињем вас!

ВОЈНИЦКИ: Ја ћутим. Ћутим и извињавам се.

Пауза.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Данас је баш лепо време... Није врућина...

Пауза.

ВОЈНИЦКИ: Кад је овакво време, лепо је обесити се...

*Телејин шћимује шћиару. Марина иде око куће
и вади кокошке.*

МАРИНА: Пи, пи, пи...

СОЊА: Дадо, зашто су сељаци долазили?

МАРИНА: Увек исто, опет због оне ледине. Пи, пи, пи...

СОЊА: Кога вабиш?

МАРИНА: Она шарена кока изгубила се некуд с пилићима... Страх ме је да их гаврани не однесу... (*Оглази.*)

*Телејин свира љолку, сви ћујке слушају,
улази један радник.*

РАДНИК: Је ли ту господин доктор? (*Асћирову.*) Молим вас, Михаилo Лвовичу, дошла су кола по вас.